

מעדני אשר

גיליון רע"ז
(שנה ז')
פרשת ויצא תשי"ע

י"ל ע"י

מכון "מעדני אשר"

הגליונות ברחבי תבל יוצאים לזכותו של הרב ברוך בן מרים ומרת שיינדל מלכה בת היה פייגא

מדוע תפילת ערבית שתיקנה יעקב הוא רשות ושחרית ומנחה שאברהם ויצחק תיקנו היא חובה?

בפרשתן כ"ח י' ויצא יעקב מבאר שבע וגו' ויפגע במקום וגו'.

אינא בגמ' ברכות כ"ז ע"ב יעקב תקן תפלת ערבית שנאמר ויפגע במקום וילן שם ואין פגיעה אלא לשון תפלה וכו'.

ונחלקו בגמ' ברכות כ"ז ע"ב בתפלת ערבית דרבנן גמליאל אומר חובה, רבי יהושע אומר רשות, אמר אביי הלכה כדברי האומר חובה, ורבא אמר הלכה כדברי האומר רשות, עיין בחדושי רבינו יונה ברכות ע"מ 24 מדפי הרי"ף שהקשה למ"ד תפלת ערבית רשות, מדוע כתוב בדניאל וזמנין תלתא ותפלת עי"ש מה שתיקן.

ולענין הלכה: פסקינן אור"ח סימן רל"ז דתפלת ערבית רשות, ולכן אין שליח ציבור חוזר התפלה בתפלת ערבית, כיון שאין נתחייב בה אדם שיצטרך השליח ציבור להוציאו ידי חובתו, ואפילו האידינא דקבעה חובה מ"מ לא אלים מנהגא לשויה חובה כדי לאטרוחי צבורא להחזיר השליח ציבור התפלה, עיין משנה ברורה סם.

אינא כמה טעמים מדוע תפלת ערבית רשות?

- א. מפני שהיא כנגד הקטר חלבים ואמורים, שאין מעכבין כפרתן, לכן היא רשות, כך כתב רש"י שבת ט' ע"ב.
- ב. משום שלפעמים ליכא אברים כלל, שכבר נתעכלו כבר ביום, כך כתב הריטב"א ברכות כ"ז ע"ב.

יש להקשות: מ"מ כיון דיעקב נמי תיקנה, למה יגרע משחרית ומנחה, שהם חובה כיון שאברהם ויצחק תיקנו את זה, כך מקשה פני יהושע ברכות כ"ז ע"ב בד"ה יעקב תיקן, וכן החיד"א בספרו פתח עינים ברכות כ"ז ע"ב, וכן השואל ומשיב בספרו דברי שאול בפרשתו, וכן בעיני יעקב ברכות כ"ז ע"ב.

אינא כמה תרוצים?

- א. הנה בגמ' נחלקו ברכות כ"ז ע"ב האם תפלת אבות תיקנו או כנגד תמידים תקנו, א"כ השיטה שסובר שתפלת ערבית רשות בע"כ יסבור שלא האבות תיקנו את התפלות אלא תפלות כנגד תמידים תיקנו, א"כ תפלת ערבית שהוא נגד אברים ופדרים דלא מעכבי כפרה, ועוד שיעקר מצותן להקטירן ביום, משום הכי היא שפיר רשות, כך תירץ החיד"א במחזיק ברכה סימן פ"ט אות א', וכן בספרו פתח עינים ברכות כ"ז ע"ב ד"ב איתמר, וכן בשו"ת דברי יציע אור"ח סימן צ"ח ס"ק ה', וכן במראה פנים על הירושלמי פרק ד' דברכות הלכה א', וכן בפני יהושע ברכות כ"ז ע"ב, וכן חתם סופר ע"מ רל"ה, וכן הרי"ף על העינין יעקב.

אבל החיד"א בספרו פתח עינים ברכות כ"ז ע"ב בד"ה איתמר דחה תרוץ הנ"ל: מהא דכתבו התוס' יומא פ"ז ע"ב, וכן שבת ט' ע"ב, דאפילו למאן דאמר תפלת ערבית רשות, אין לבטלה בחנם, שהרי יעקב תקנה ולמה יש לבטלה בחנם, חזינו דאפילו מאן דאמר תפלת ערבית רשות, סובר דתפלות אבות תיקנום, א"כ הדרא קושיא לדוכתא, מאי שניא משאר תפלות.

ב. יעקב בעצמו לא התפלל אותה התפלה אלא דרך נדבה, כדמשמע הלשון אפשר שעברתי על מקום שהתפללי אבותי, אלא לאחר שראה יעקב ששקעה לו החמה שלא בעונתה, משום הכי נקבע זמן תפלת ערבית אחר שקיעת החמה, אבל רק רשות, כך כתב הפני יהושע ברכות כ"ז ע"ב בד"ה יעקב תיקן, וכן השואל ומשיב בספרו דברי שאול בפרשתו, ומביא שאח"כ ראה שזכה לכוין לפני יהושע הנ"ל.

וכן כתב החיד"א בספרו פתח עינים ברכות כ"ז ע"ב דיעקב אבינו לא רצה לקבוע את זה, משום כבודו של אברהם שלא התפלל את זה, משא"כ תפלת המנחה כבר התפלל, כמבואר בתוס' ברכות כ"ז ע"ב. ג. עיקר התפלה הוא, משום שיהא שפנותיהם דובבות בקבר, וזה רק בשאר אבות, משא"כ יעקב אבינו לא מת תענית ה' ע"ב לכך תפלתו רשות, כך כתב העינין יעקב ברכות כ"ז ע"ב.

ד. ע"פ מה דאמרינן בגמ' ברכות ל' ע"ב שאני חנה דמריר לבא טובא, א"כ גם יעקב היה מריר לבא טובא מצרות רבות שעברו עליו, מעשיו, ולכן, ודינה, ויוסף, לכן יש לומר שהתפלל תפלה יתירה, ולשאר כל אדם רשות, כך תירץ העינין יעקב ברכות כ"ז ע"ב.

ובזה מבאר העינין יעקב: הא דאיתא במדרש תנחומא פרשת מקץ על הפסוק וקל שדי יתן לכם רחמים, ילמדנו רבינו כמה תפלות חייב אדם להתפלל ביום, ע"פ מה דאיתא במדרש וקל שדי יתן לכם רחמים, מי שאמר לעולמו די הוא יאמר לצרותי די, ש"מ שהיה מריר לבא טובא מחמת הצרות, לכך שואל ילמדנו רבינו כמה תפלות חייב אדם, כי בלא זה לא הייתי מחלק בין האבות.

ה. כיון שבליה קשה לכוין, לכך אמרו חז"ל שיהא רשות, כך ראיתי בספר אחד וכעת לא מצאתי מקומו, עיין דרשות חתם סופר חלק ב' ע"מ רנ"ד טור ג'.

ו. משום דסבירא ליה כמ"ד עירובין ס"ה ע"א לילה לאו זמן תורה ותפלה דלא איברי לילה אלא לשינתא, לכן תפלת ערבית רשות, כך כתב בערבי נחל בדרוש א' פרשת בעלותך בסוף הדרוש, עיין בילקוט הגרשוני כללים מה שהעיר דהרי הטור אור"ח סימן רל"ח פסק מ"ד לא איברי לילה אלא לגרסא, ובסימן רל"ו פסק תפלת ערבית רשות, ומסיק דאין משיבין על הדרוש.

ברכת מזו"ט לידידינו הנגיד הנכבד

הרב אלתר יצחק אייזיק רובין בן הרב יעקב שליט"א לייקווד

בעל "מהדורת רובין" ספר "מעדני אשר" תשס"ט

לרגל שמחת הולדת בנו ני"ו במזו"ט

יהא רעוא שבזכות זיכוי הרבים ירוה נחת מכל יוציא ויעליה בכל אשר יפנה

גליון זה נודב ע"י ידידינו הנדיב הנכבד

הרב שמעון שר שליט"א קרית צאנז נתניה

מנכ"ל מרכז מוסדות צאנז בארה"ק ומגדולי עסקני היהדות החברית בנתניה

לרגל שמחת נשואי בנו הבה"ח משה דוד ני"ו

עב"ג בת הרב חיים מרדכי הלוי סיגולר שליט"א

יהא רעוא שבזכות זיכוי אלפים

ירוה נחת מכל יוציא הלעיו ויעליה בכל אשר יפנה

גליון זה נודב ע"י ידידינו הנגיד הנכבד

הרב יהושע ענגל שליט"א בארא פארק

לרגל שמחת נשואי נכדו כמר יקותיאל יוסף ני"ו

בן לחתנו ידידינו הנגיד הנכבד

הרב ישראל אפרים פישל ראטה שליט"א מאנסי

עב"ג בת הרב נחום מרדכי הלפרין שליט"א מאנצ'סטר

יהא רעוא שיוכה לראות נחת מכל יוציא הלעיו ויעליה בכל אשר יפנה

לעל"ג הרב משה בן הרב יוסף דוד ז"ל, ומרת מלכה מחלה בת הרב מרדכי זיסקינד ע"ה נתרם ע"י ר' מרדכי זיסקינד הגר שליט"א ניו יארק

האם תפלת ערבית בשבת יותר חיוב מתפלת ערבית בימות החול?

יש לחקור האם תפלת ערבית של שבת לכ"ע חובה או דילמא אף בשבת היא רשות.

הנה בתקוני זוהר תיקון י"ח, מובא בשערי תשובה אור"ח סימן ס"ק ב', ובדעת תורה סימן קי"ז ס"ק א' כתב דאף תפלת ערבית רשות, מ"מ תפלת ערבית דשבת היא חובה.

וכן כתב היעב"ץ בספרו מור וקציעה אור"ח סימן ס"ה, וכן בסידורו עמודי שמים סדר תפלות של שבת תפלת ערבית של שבת ויר"ט היא לכ"ע חובה, עיין ברכת אהרן על מסכת ברכות מאמר רי"ד מה שהאריך בענין זה, וכן בילקוט הגרשוני אות ת' בהשמטה לאות תפלה, ועיין במעדני סופר ליידי הגאון רבי עקיבא סופר שליט"א סימן י"ז מה שהאריך בה.

יש להקשות: מה סברא יש לחלק בין תפלת ערבית של שבת לתפלת ערבית של שאר ימות החול.

איכא כמה טעמים:

א. ע"פ מה דאיתא בגמ' ברכות כ"ז ע"ב מפני מה תפלת ערבית אין לה קבע, שאבירים ופדרים שלא נתעכלו מבערב קרבים והולכים כל הלילה, והיינו שיש לה משך זמן כל הלילה, וא"כ נראה שלכך תפלת ערבית רשות משום אין לה זמן קבוע ולפי זה בערב שבת דאינו נקרב בשבת לכך היא חובה, כך כתב בשו"ת שואל ומשיב מהדורא א' חלק ב' סימן מ"ד.

ב. משום שצריך להזכיר קידוש היום בתפלה, כך כתב בספר תולדות זאב על שבת ע"מ קכ"ז.

ויש שיטה: שאף במוצאי שבת תפלת ערבית חובה לכ"ע, כיון שצריך לומר הבדלה בחונן הדעת, כך כתב הרא"ה ברכות כ"ז ע"ב.

אבל החיד"א בספרו מחזיק ברכה אור"ח סימן ס"ח העיר שמדברי הרמב"ם משמע דסבירא ליה שאף בליל שבת תפלת ערבית רשות: דכתב הלכות תפלה פרק ג' הלכה ז' וז"ל ויש לו להתפלל תפלת ערבית של ליל שבת בערב שבת קודם שתשקע החמה, וכן יתפלל ערבית של מוצאי שבת בשבת לפי שתפלת ערבית רשות אין מדקדקין בזמנה, חזינן שאף לגבי מעריב של ליל שבת כתב דהוא רשות.

וכן במאור ישראל שבת כ"ד ע"ב הוכיח מכמה מקומות שאף תפלת ערבית של שבת היא רשות: דהנה הטור אור"ח סימן ס"ח הביא מה שכתב רב משה גאון, שיחיד שהתפלל של חול בליל שבת, ולא הזכיר שבת, ושמע מהשליח ציבור ברכת מעין שבע יצא ידי חובתו, והקשה על זה הטור, שאיך יוצא בברכה אחת מעין שבע, במקום שבע ברכות, וכתב מרן הבית יוסף שיש לומר שטעם הגאונים שמכיון שתפלת ערבית רשות לא חמירא כשאר תפלות, משמע שאף בשבת תפלת ערבית רשות.

עוד הביא ראייה: מהא דכתבו התוס' ברכות ד' ע"ב שתיקנו לומר קדיש בין גאולה לתפלה של ערבית, משום שתפלת ערבית רשות, והרי גם בשבת אומרים קדיש, ש"מ דאף בשבת תפלת ערבית רשות, עיין שו"ת פני מבין סימן מ"ג.

מעדני אשר: נראה דלפי מה שכתבנו לעיל בשם הרבה פוסקים, דאפילו למ"ד תפלת אבות תיקנום תפלת ערבית רשות, א"כ בודאי כל הטעמים שייך גם בליל שבת, ולכן נקטינן כמו רוב הפוסקים דאף בליל שבת תפלת ערבית רשות.

מדוע מהני שומר לגבי אכילה קודם תפלת ערבית

הא בלילה לא מהני שומר דחיישינן שמא ירדם?

קימ"ל אור"ח סימן רל"ה ס"ק ב' אסור להתחיל לאכול חצי שעה סמוך לזמן קריאת שמע של ערבית.

ובמשנה ברורה שם ס"ק י"ח כתב דאם מניח שומר, שיזכירונו מותר.

יש להקשות: מהא דמבואר בגמ' סוכה כ"ו ע"א דלא מהני שומר לשינת עראי בתפילין משום דחיישינן שמא השומר גם ירדם, א"כ מדוע לגבי קריאת שמע של ערבית מהני שומר, כך הקשה הגאון רבי שלמה זלמן אוירבעך פרק שני בידור הלכה ס"ק כ'.

איכא כמה תרוצים:

א. בתפילין אם ירדם חבירו, מיד קאי באיסור שינה בתפילין, דהשינה גופה אסורה, משא"כ בנידון דידן דאף אם ינמנם השומר עדיין אין הדבר ודאי שיפסיד התפלה דשמא יקיץ השומר או שיזכור הוא בעצמו, לכן מהני שומר, רבי שלמה זלמן אוירבעך פרק שני בדבר הלכה ס"ק כ'.

ב. ע"פ מה שהקשו האחרונים עמק סוכות סוכה כ"ו, הגאון רבי יוסף שלום אלישיב שליט"א בספר הערות על סוכה כ"ו ע"א על הא דאמרין ערבא ערבא צריך, דמאי שנא מהא דמבואר באור"ח סימן ער"ה ס"ק ג' דלענין איסור קריאת הנר בשבת, מהני שומר ולא אמרינן ערבא ערבא צריך, ומתרץ בעמק סוכות כ"ו ע"א דרק בשינה חיישינן שמא השני יגרר אחריו, משא"כ בשאר מילי, לפי הנ"ל אתי שפיר הכא, מעדני אשר.

ג. ע"פ מה שהקשה בערוך לנר סוכה כ"ו ע"א דמהיכא תיתי דניחוש למידי דלא שכית, ומתרץ שהרי שמה שלא יישן שינת עראי בתפילין מטעם שמא ירדם, הוא חשש רחוק דהוא ספק ספיקא שמא לא ירדם ואפילו ירדם שמא לא יפח, ואעפ"כ גזרינן, הרי דגזרינן גם במידי דלא שכיה משום חומרא דתפילין, לכן חיישינן נמי למידי דלא שכיה שהשומר ירדם, משא"כ בשאר מקומות לא, לפי הנ"ל אתי שפיר, מעדני אשר.

מי ששכח להתפלל מנחה ומתפלל במעריב שתיים איזה יתפלל קודם?

הנה הצ"ח ברכות כ"ז ע"ב נסתפק כששכח ולא התפלל מנחה שמפלל ערבית שתיים, איזה מהן יקדים לדין דקימ"ל תפלת ערבית רשות, דלמנחה יש מעלה שהוא חובה, ולמעריב יש מעלה שהוא זמנה, איזה עדיף.

ו**כתב** שאף שדבר זה מפורש בברייתא שם דבטעה ולא התפלל מנחה בשבת מתפלל במוצאי שבת שתיים של חול, מבדיל בראשונה ואינו מבדיל בשניה, הרי שצריך להקדים ערבית ברישא, יש לדחות דברייתא זו אתיא לפי רבי גמליאל שסובר תפלת ערבית חובה, אבל אפשר דלשיטת דתפלת ערבית רשות, צריך להקדים ברישא מנחה כיון דהוא חובה, אע"פ שאינה זמנה עכשיו.

ובמעדני סופר ליידי הגאון רבי עקיבא סופר שליט"א רב דחסידי ערלוי בני ברק סימן י"ז כתב דלפי דברי הרא"ה ברכות כ"ז שבמוצאי שבת חובה לכ"ע, א"כ בפשטות אין להביא ראייה מכאן.

ומסיק הצ"ח: שכיון שכל הפוסקים פסקו כהך ברייתא דמבדיל בראשונה וכו' אף דאנן קימ"ל תפלת ערבית רשות, מוכח דאפילו תפלת רשות בשעתה, קודם לתשלומין של חובה.

יורדי הים והולכי מדבריות

האם צריכים לברך הגומל כשלא היה להם סיבוכים בדרך?

בפרשתו כ"ט ל"ה הפעם אודה את ה'.

יש לחקור האם כל אלו שמברכים הגומל זה רק באופן שניצל מסכנה או דילמא אע"פ שלא היה שום סכנה חייבים לברך.

הנה המאירי ברכות נ"ד ע"ב כתב על הא דאמרין התם בגמ' ארבעה צריכים להודות וז"ל יש מי שאומר שאין הדברים הללו אמורים אלא בהולכי מדברות שתעו, ויורדי הים שעמד עליהם נחשול שבים, וחולה שיש בו סכנה שבאלו יש בהם נס והרי הן כעין היוצא מבית האסורים, אבל אם לא אירע להם כן אין צריך לברך, וכן הולכי דרכים שלא במדברות אין צריכין לברך, וכן סבירא ליה לראב"ד מובא ברבינו מנחם ברכות פרק י' הלכה ח'.

וכן ביד המלך פרק י' מהלכות ברכות כתב דלא מברכים כל הארבע שצריכים להודות רק באופן שקרה להם מקרה רע וניצלו וכמו שמוכיח מלשון הפסוקים.

אבל המאירי דוחה שיטה הנ"ל: וז"ל אע"פ שפשוטי המקראות מוכיחים כך אין אני מודה בכך אלא כל שעלה למטה וירד מברך, כבר אמרו שבת ל"ב עלה למטה הרי הוא כמי שעלה לגרדום, וכן כל הולכי דרכים במשמע, ובירושלמי אמרין בפרק תפלת השחר כל הדרך בחזקת סכנה, וכל החולי בחזקת סכנה, והוא הדין לכל הליכת ים, ולא עוד אלא שנראה לי שלא נאמרו אלו בפרט, אלא שאע"פ שלא אירע להם סכנה צריכין להודות הואיל והדבר מצוי להסתכן, אבל כל שאירע לו סכנה וניצל ממנו צריך לברך, וכן כתב באלשיך בתורת משה פרשת צו.

ולענין הלכה: כתב המשנה ברורה בביאור הלכה אור"ח סימן ר"ט ס"ק א' וז"ל ודע דפשוט בין בים ובין במדבר מברכין אפילו לא קרה לו שום סכנה כגון שעבר היה ולא היה שום רוח סערה או הלך במדבר ולא תעה בדרך ולא חסר לו מים אפילו הכי תיקנו רבנן לברך, ואע"ג דבקרא כתיב "תעו במדבר בשימון" וגו' וכמו כן גבי יורדי הים "ויאמרו ויעמד רוח סערה" וגו' לאו דווקא שקרה לו, אלא כיון שעלול לו לקרות מקרים כאלה צריך לאודווי שניצל מזה.

וכן כתב בשו"ת אבני נזר אור"ח סימן ל"ט ס"ק ד' שמשמעות הגמ' והפוסקים שאפילו לא אירע ליורדי הים והולכי מדברות שום סיבה של אסון מברכין הגומל, וכן בשו"ת עמודי אש סימן ב' אות כ"ג.

חולה שנוסע לחו"ל לטיפול רפואי

האם יברך הגומל לפני שעובר את הטיפול?

יש לחקור חולה מסוכן שנוסע לחו"ל לקבל טיפול רפואי האם יברך הגומל כשנוחת או דילמא לא יברך עד שיתרפא.

הנה הגאון הנצי"ב בספר העמק דבר פרשת וישלח פרק ל"ה פסוק א' כתב כל שאירעה לו צרה וניצול ממנה, והיה צריך לברך הגומל, ובטרם יברך הגומל, שוב אירעה לו צרה אחרת, אין לו לברך הגומל עד שניצל לגמרי גם מן הצרה השנית.

וכן כתב בשו"ת משפטי צדק סו"ס י' שאם חלה בהיותו בבית הסוהר ויצא, לא יברך הגומל עד אחר שיתרפא.

אדם שהביא על עצמו סכנה וניצל האם מברך ברכת הגומל?

יש לחקור מי שהכניס עצמו לסכנה וניצל האם מברכת הגומל.

הנה בשו"ת לב חיים להגר"ח פלאג"י ח"ג סימן נ"ג נשאל אודות מי שניסה לאבד עצמו לדעת ע"י שתיית רעל מסוכן, ועל ידי טיפול רפואי נמרץ שב לאיתנו ועמד על בוריו, האם יברך הגומל.

ומסיק: שנראה פשוט שמברך ברכת הגומל, שאף על פי שסתם חולה שנתרפא שמברך, היינו כשהחולי בא לו בעל כרחו, שלא היה רצונו בכך, ומן השמים גזרו עליו, וכשקם מחוליו צריך להודות להשי"ת בברכת הגומל, אבל הכא הוא עצמו הביא את עצמו לחולי מסוכן זה, מכל מקום נראה לי שאין חילוק בזה, שעיקר תקנת הברכה אינה אלא על הרפואה שמן השמים חסו עליו ורפאוהו עליו, ולכן אין כל הבדל בין סתם חולה שנתרפא, לזה שניסה לאבד עצמו לדעת, כולם צריכים לברך הגומל, ואדרבה נוסח הברכה הגומל לחייבים טובות מתאים יותר למי שפשע בעצמו ועבר על ונשמרתם מאוד לנפשותיכם.

וכן בשו"ת רבי עזריאל הילדסהיימר אור"ח סימן כ"ט נשאל במי שהפיל עצמו לים בכוונה לאבד עצמו ובלעו דג וניצל האם חייב לברך ברכת הגומל, והשואל רצה לומר שאינו צריך לומר הגומל: ע"פ מה דמבואר ברש"י פרשת צו ז' י"ב על הפסוק אם על תודה יקריבנו, שזהו על הודאה של נס שנעשה לו, כגון יורדי הים והולכי מדברות וחבוש בבית האסורים וחולה שנתרפא שהם צריכים להודות שנאמר בהם תהלים ק"ז יודו לה' חסדו ויזבחו זבחי תודה, ובודאי שמי שניסה לאבד עצמו הויא פושע ישראל בגופו והויא רשע, והויא זבח רשעים תועבה שאינו יכול להקריב, א"כ ברכת הגומל שהוא במקום תודה נמי אינו יכול לברך.

וענה לו הגאון הנ"ל: שמכיון שבאשר הוא שם הוא חוזר בתשובה ומתחרט על מה שעשה, הרי אין לך דבר שעומד בפני התשובה, ואדרבה נוסח הברכה הגומל לחייבים טובות.

ומביא ראיה: דהגע עצמך מי שנתפס לבית אסורים ע"י שחטא ע"י גניבה אין אחד מאחרונים שכתבו שא"צ לברך, חזינן דאף היכא דהכניס עצמו לסכנה צריך לברך, ה"ה הכא, וכן בשו"ת ויצבור יוסף סימן פ"א כתב שצריך לברך.

אבל בשו"ת מנחת אלעזר ח"ד סימן מ"ז כתב שמי שסיכן נפשו להרויח ממון וניצול בדרך נס אין לו לברך הגומל.

וכן בשערי תשובה אור"ח סימן ר"ט מביא בשם הברכי יוסף שהיכא שהיה בידו שלא יקרה הצרה, מברך הגומל רק בלא שם ומלכות.

מעדני אשר: נראה דלפי מה שכתב החיד"א בספרו מחזיק ברכה אור"ח סימן קי"ט ס"ק א' בשם אביו שכהן גדול בצאתו מן קדש הקדשים לא בירך הגומל, למרות שרבים מן הכהנים לא יצאו בשלום, וטעם הדבר: שווקא סכנה שבא לו לאדם בע"כ שלא מדעתו צריך לברך, אבל דבר שעושה מחמת צווי הבורא אינו מברך הגומל, א"כ בסכנה שבא מדעתו נמי לא יצטרך לברך, אבל מביא בשם גדול אחר שאף הכהן גדול נתחייב בהודאה בצאתו בשלום מן הקודש ומברך הגומל, שהרי ניצול מסכנת חיים, א"כ ה"ה הכא.

ולענין הלכה: כתב במנחת יצחק חלק ב' סימן מ"ז שלא יברך היכא שהוא גרם לעצמו, וכן פסק בפסקי תשובות אור"ח סימן ר"ט.

מכתבים למערכת

האם מהני שאלה בקדושי

מה שהבאתם בשם שו"ת הלכות קטנות חלק א' סימן כ"ט שכתב וז"ל שאל מאן דהו, האם יש שאלה לחכם בקידושין, ועל דא מילתא אפקוה להאי צורבא מרבנן מבית מדרשא, דאם יש שאלה בקדושין, אין לך ממור בישראל, דיתיר הקידושין והחכם עוקר הקידושין למפרע ונמצאת שלא היתה אשת איש מעולם.

הרב יעקב ישראל מייזנער שליט"א לנדון

נראה לתרץ שכל הנידון אם שייך שאלה, זה אם היה רק קידושין, שהרי הגמ' אומרת נדרים נ"ט ע"א שהיבא שהוא הפריש תרומה וכול לשאלו עליו, אבל היבא שנתן התרומה לכהן או אי אפשר לישאל עליו שכבר זכה הכהן, א"כ ה"ה אם היה רק קידושין יש לדון אם שייך שאלה או לא, אבל אחר הנישואין שאז נגמר הקנין לא שייך שאלה על הקידושין, ושפיר שייך ממור בישראל אפילו אי אמרין יש שאלה בקידושין.

אוד יתכן שאברהם אבינו ילך להתיעץ עם ממרא האם לשמוע בקולו של הקב"ה שציווהו למול מה שהקשתם בשם הראשונים ואחרונים על הא דכתביב' וירא אליו ה' באלוני ממו ובשרשי' הוא שנתן לו עצה על המילה, לפיכך נגלה עליו בחלקו, דיש להקשות איך יתכן שאברהם אבינו שעמד בעשרה נסיונות הקשים, וקיים את כל המצוות עד שלא ניתנה, ילך להתיעץ עם ממרא האם לקיים ציווי של הקב"ה, ותרצתם בעשרה אופנים.

הרב ליפא ז"ל שטראוס שליט"א ירושלים

מה שהבאתם לתרץ בשם הפני מבין ע"פ מה שכתבו הפוסקים דלכן מברכים על מצות מילה ולא למול, משום דכל מצוה שיש לה המשך זמן מברכים על, ובמצות מילה יש המשך שצריך לעשות פריעה, א"כ אברהם אבינו שלא נצטווה על הפריעה, היה צריך לברך למול, אפילו הכי יעצו שיעשה גם פריה ולכן יוכל לברך על המילה, וזה הכונה שנתן לו עצה "על המילה" שיברך על ולא למול, יש להעיר דבפוסקים כתבו להיפך דברא"ש פרק קמא דפסחים כתב להיפך דמצוה שיש לה המשך אין מברכין על, וצ"ע.

איך היה מותר ליעקב לעבור על איסור גניבת דעת

מה שהקשתם בשם האור החיים הקדוש בפרשת תולדות על הא דיעקב אמר אנכי עשוי בכורך דיש להקשות איך היה מותר ליעקב לעבור על איסור גניבת דעת, ותרצתם בכמה אופנים.

הרב אליעזר איזנברג שליט"א כולל להוראה עצמו בית שמש

נראה לתרץ לפי מה שכתב באור החיים הקדוש (בפרשת תולדות כ"ז א) דהסיבה שלא קרא יצחק ליעקב לברכו, כיון שעשוי הוא הבכור, א"כ אתי שפיר דלפי האמת יעקב קנה הבכורה מעשוי, א"כ הואי ליה יעקב הבכור, לכן לא הואי גניבת דעת. מעדני אשר: מ"מ אינו מתורץ דהא לא נהיה בגלל זה עשוי.

הרב שאול מרגליות שליט"א מודיעין עילית

יש לציין דבשערי תשובה להלכות פסח סימן תפ"ב ס"ק א' דן בזה וכותב דלרמת לצורך מצוה מותר, כל שהשני לא זכה בו מותר.

מדוע מעוברת שרוצה לאכול מאכלות אסורות אין לוחשים לה שאסור כמו שחוששים ביום כיפור מה שהקשתם על שיטת הרמב"ם סבירא ליה דביום כיפור מעוברת שהריחה לוחשין לה באונה שיום כיפור הוא, אם נתקדדה דעתה בזכרון זה מוטב, ואם לא מאכילין אותה עד שתתישב דעתה, אבל בשאר איסורים נותנים לה מיד, והקשתם מדוע בשאר איסורים אין לוחשין לה, ותרצתם בארבע אופנים.

הגאון המפורסם רבי שמאי קהת גראס שליט"א חז"ר מחזקוני התת

הבה"ח אהרן שיק נ"י ושיבת דבר בני ברק

נראה לתרץ דהרמב"ם סבירא ליה דביום הכפורים יתכן דאין העיבור הריח אלא מחמת חולשת התענית האשה מדמה שהעיבור הריח ועל כן לוחשין לה שיום כיפור היום כדי שיתן דעתה אי הווי מחמת חולשת התענית או שהריח הולד, אבל בשאר איסורין לא שייך שתתאווה סתם אם לא הריח העיבור.

מדוע הניח אברהם את יצחק על המזבח כדי לשחטו הא קרבן אינו שוחטים על המזבח מה שהקשתם בשם אחרונים על הא דכתביב' בפרשת וירא ויעקוד את יצחק בנו וישם אותו על המזבח ממעל לעצים דיש להקשות הלא שחטת קרבנות בבית המקדש היתה תמיד בעזרה בצד המזבח ולא על גבי המזבח, אם כן כשרצה אברהם אבינו להעלות את בנו לעולה, למה שם אותו על המזבח ולא בצדו, ותרצתם בשלושה אופנים.

הרה"צ יהושע העשיל פדווא שליט"א מנצנצור

נראה לתרץ דהגם דאין חיוב להקריב עולה על גבי המזבח, אבל יש דין מציאות העזרה, וכאן כיון דרק המזבח היה מקודש ולא כל הר המוריה הרי שזה היה ההכרח להניח על גבי המזבח.

מדוע עירוב תבשילין יותר קל מכל מצוות דרבנן

מה שהקשתם בשם הראשונים ואחרונים על הא דאיתא בגמ' יומא כ"ח ע"ב אמר רבא ואיתמא רב אשי קיים אברהם אבינו אפילו עירובי תבשילין, דיש להקשות מדוע נקט דווקא מצוה זו.

הרה"צ שמואל ישראל שטרן שליט"א בני ברק

הבה"ח שילה הילברמן נ"י ושיבת קול תורה ירושלים

מה שהקשתם על העיון יעקב שתרין ע"פ מה דאמרין בגמ' פסחים מ"ז ע"א דמותר לבשל מיום טוב לשבת, הואיל ומקלעי אורחים, ואברהם שהיה ראשון להכנסת אורחים, הו"א שאין צריך לערב תבשילין אפילו הכי קיים אותו, והקשתם דהא אפילו אם אמרין הואיל מימ מדרבנן יש איסור, וצריך עירוב תבשילין להתיר את הדרבנן, א"כ מה מהני שהיה לאברהם אבינו אורחים ותרצתם, נראה לציין דבליקוט הגרשוני את ע' כתב דרק בסתם אדם שזה לא ודאי שגיגע אורחים לכן בעינן נמי עירוב תבשילין, ואי אפשר לסמוך רק על ההיתר דהואיל ומקלעי אורחים, אבל באברהם שהיה אצלו כל הזמן אורחים לא היה צריך ע"פ הדין עירוב תבשילין והיה יכול לסמוך רק על הסברא של הואיל ומקלעי אורחים וזה הרבותא שאפילו הכי הניח.

איך מותר לאכול ביצים בשבת הא הויא מאכל אבילים

מה שהקשתם איך אנו נוהגים לאכול ביצים בשבת הא הויא מאכל אבילות, והבאתם בשם ספר תוספת שבת דאבילים את זה, משום אבולו של משה שמת בשבת.

הרב יהושע רייזמן שליט"א כולל בעלזא בית שמש

יש לציין דבכך החיים סימן רס"ט ס"ק י"ב כתב שמעתי הטעם שאוכלים ביצים בשבת, מפני אבולו של משה רבינו ע"ה, שמת בשבת ונכון הוא, וביפה ללב כתב דאינו נכון שהרי לא מת משה בבוקר כי אם בערב בשעת מנחה, והרי אוכלין בשחרית.

תגובות אפשר לשלוח

למחבר הרב אשר אנשיל שוורץ שליט"א

לפקס המערכת: 057-7961607 או למייל: levib@017.net.il
לביירוים בכל ענייני המערכת, בטל: 057-3166560

ראה זה חדש יצא לאור

ספרי

עם פירוש מיוחס לרבינו הראב"ד זצ"ל (ע"פ עדות החיד"א)
שהיה גנוז עד עתה בכת"י
בשילוב מחדש עם גירסת רבינו הגר"א

***

וכן יצא לאור הספר הנפלא

דמשק אליעזר עה"ת (במהדורה מורחבת)

מכת"י הגאון הגדול רבי אליעזר דן רלב"ג זצ"ל

כולל הרבה חידושים

ששמעו מפ"ק של רבו המובהק וז"ב

רבינו המהרי"ל דיסקין זצ"ל

***

בחנויות הספרים - הפעם בא"י וגושל 02-5902616

הפעם בארה"ב מאזנים 718-438-7680

כולל ערב "זכר למשה" בניהמ"ד דחסידי בעלזא בית שמש

בנשיאות כ"ק מורא אדמו"ר שליט"א

ברכת מזל טוב חמה ולבבית שלוחה בזה לרום מעיי"ב ידידינו הנעלה העומד לימינו בכל עת ועונה, מראשי העסקנים לטובת יהדות החזרית הנאמנה בעירנו ה"ה הרה"ח יחיאל מיכל מוזס שליט"א לרגל השמחה במעונו בנישואי בתו הכלה החשובה שתחי' עב"ג הי"ו ויהי' שהזיווג יעלה יפה לקשר של קיימא ולבנין עדי עד ויזכו לדורות ישרים ומבורכים

המאמץ: הנהלת הכ"ל אברכי הכ"ל

גליון זה נודב ע"י ידידינו

הרב חיים שפירא שליט"א

יור' אגודת רפאינו נתניה

לעילוי נשמת זקינו

הרב יוסף בן הרב חיים שפירא ז"ל

משרידי דור דיעה

נלב"ע ב' כסלו האי שתא ת.נ.צ.ב.ה.